

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Історія міжнародних відносин та геополітика другої половини XX – початку
XXI ст.: персоналії**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань 01 Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія міжнародних відносин та геополітика другої половини XX – початку XXI ст.: персоналії
Викладач (-і)	Борчук Степан Миколайович
Контактний телефон викладача	(0342)59-61-03
Е-mail викладача	borchuk_s@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	передбачено
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин та геополітика другої половини XX – початку XXI ст.: персоналії» є загальна міжнародна проблематика, регіональна специфіка розвитку сучасних міжнародних відносин, фундаментальні політичні та міжнародно-правові дослідження з питань світової політики та міжнародних відносин. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин та геополітика другої половини XX – початку XXI ст.: персоналії» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)». Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна будується на навчальних курсах «Теорія міжнародних відносин», «Історія міжнародних відносин», «Країнознавство», «Основи світової політики».	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою є ознайомлення студентів з теоретичними основами міжнародних відносин, процесами формування та розвитку систем міжнародних відносин, політичними, соціально-економічними та культурними зв'язками між основними гравцями в системі сучасних міжнародних відносин, сформувати розуміння ролі і місця України у сучасному світі; поглибити та удосконалити вміння та навички необхідні для комплексного аналізу основних явищ, подій та процесів світової політики. Основними цілями вивчення дисципліни є допомогти студентам навчитися логічно мислити і викладати матеріал, робити аргументовані висновки, користуватися довідковою літературою. Під час лекцій і самостійної роботи студенти повинні оволодіти навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою, систематизації і компаративного аналізу історичного матеріалу.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Загальні компетентності: ЗК 1. Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду та у відповідності до сучасних соціокультурних потреб. ЗК 2. Здатність до розв'язання значущих проблем у сфері наукової діяльності та інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики. ЗК 3. Готовність до використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях.	

ЗК 4. Здатність до вільного спілкування з питань що стосується сфери наукових та експертних знань з колегами, науковою спільнотою, суспільством у цілому.

ЗК 5. Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження, або інші передові вчення такої якості, здатність генерувати нові ідеї (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних задач, у тому числі у міждисциплінарних галузях.

ЗК 6. Готовність до започаткування реалізації та корегування процесу наукового дослідження з дотриманням академічної доброчесності та етичних норм.

ЗК 7. Здатність до володіння культурою наукового дослідження в галузі історії; використання у дослідженні новітніх інформаційно-комунікативних технологій.

Фахові компетентності:

ФК-1. Здатність засвоювати та використовувати на власному матеріалі методологію сучасної історичної науки.

ФК-2. Готовність до міждисциплінарних досліджень.

ФК-3. Готовність до участі у наукових дискусіях у власній області дослідження і в широкому історіографічному контексті.

ФК-4. Здатність до пошуку інформації, необхідної для вирішення відповідних дослідницьких завдань, у тому числі й за допомогою сучасних ІКТ.

ФК-5. Здатність аналізувати та критично інтерпретувати історичні джерела.

ФК-6. Здатність планувати і реалізовувати історичний науковий проект на всіх його етапах (від генерування ідеї до промоції результатів).

ФК-7. Здатність до осмислення історії у контексті розвитку соціальних інституцій та груп.

ФК-8. Навички дослідження історії з різних точок зору: від особистості до «анонімної» більшості.

ФК-10. Здатність до популяризації науково-історичного знання.

ФК-11. Готовність до професійної діяльності, з врахуванням особливостей обраного фаху.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Базові знання подій, процесів та явищ української та світової історичної науки, основних етапів розвитку історичного мислення та пізнання, історіописання, становлення понятійного апарату історичної науки.

ПРН 8. Уміння демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі.

ПРН 11. Уміння упорядковувати історичні джерела у відповідності до їхнього інформаційного потенціалу при розробці конкретної дослідницької проблеми.

ПРН 14. Уміння аргументувати актуальність теми обраного наукового проекту (кваліфікаційної роботи), визначати об'єкт, предмет та методи дослідження, обґрунтовувати його хронологічні та територіальні рамки, встановлювати її зв'язок з пріоритетними напрямками розвитку сучасної науки в Україні, оцінювати ступінь розробленості дослідницької проблеми та новизну отриманих результатів на засадах академічної доброчесності та рекомендувати шляхи їхнього використання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	014 Середня освіта (Історія)	4	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	Семіна рські заняття
Тема 1. Геополітична ситуація у світі на рубежі XX-XXI ст.		2	4
Тема 2. Глобалізація як тенденція розвитку сучасних міжнародних відносин.		2	4
Тема 3. Інтеграція як тенденція розвитку сучасних міжнародних відносин.		2	4
Тема 4. Демократизація світу як тенденція розвитку сучасних міжнародних відносин.		2	4
Тема 5. Міжнародна безпека у XXI ст.		2	4
Тема 6. Міжнародні конфлікти у XXI ст.		2	4
Тема 7. Сучасна геополітична ситуація у світі.			2
Тема 8. Основні тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин.			2
Тема 9. Міжнародна безпека у XXI ст.			2
Тема 10. Країни Європи в системі сучасних міжнародних відносин.			2
Тема 11. Країни Близького Сходу в системі сучасних міжнародних відносин.			2
Тема 12. Країни Центральної Азії та Закавказзя в системі сучасних міжнародних відносин.			2
Тема 13. Країни Південної Азії в системі сучасних міжнародних відносин.			2
Тема 14. Країни Далекого Сходу в системі сучасних міжнародних відносин.			2
Тема 15. Країни Латинської Америки в системі сучасних міжнародних відносин.			2
ЗАГ:		12	18
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 15 балів (три оцінки на дев'ять семінарських заняттях); 2) написання контрольної письмової роботи/тестування – 15 балів; 3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення аналітичної записки з обраної проблеми геополітики – 20 балів (з них 15 балів – за текст, 5		

	балів – за представлення) Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – іспит (екзамен) проводиться згідно графіку навчального процесу в останній місяць семестру і передбачає написання екзаменаційної письмової роботи/тестування. Екзаменаційний білет включає 5 завдань, виконання яких вимагає від студентів: 1) виявлення розуміння сутності понять і термінів геополітики – 5 балів; 2) вміння структурувати основні явища та елементи геополітики – 10 балів; 3) знання теоретичних засад геополітики, поглядів та праць відомих учених-геополітиків – 15 балів; 4) знання конкретних проблем геополітичного розвитку світу – 20 балів. Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 3 бали; – вміння структурувати основні явища та елементи геополітики – 4 бали; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих учених-геополітиків, конкретних проблем геополітики – 8 балів; Загальна кількість – 15 балів.
Семінарські заняття	Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – екзамен) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни та отримання разом 26-ти і більше балів.
Підсумковий контроль	Екзамен
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи: Планується виконання здобувачами освіти обов'язкових декількох видів письмових робіт, про які йшлося в попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського	

заняття. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проєктами не допустимо порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять:

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що здобувачі відвідають лекції і семінарські заняття з дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини на семінарських заняттях, він/вона презентує виконані завдання викладачу під час консультацій. Письмові роботи направляються викладачу на електронну пошту.

Неформальна освіта:

Індивідуальні заняття (сертифікатні програми, тренінги, короткотермінові курси, літні школи тощо під керівництвом тренерів, репетиторів та інших фахівців), які мають практичні короткострокові цілі. Очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари).

8. Рекомендована література

Основні джерела

1. Grossi Paolo. A History of European Law, 2010
2. McGlinchey S. International relations. Bristol, 2017. 238 p.
3. Thomas W.Smith History and international relations. London and New York, 1999
4. Боровець І. Нова історія країн Європи та Америки 1870-1918 рр. Міжнародні відносини. Практикум. Кам'янець-Подільський: ПП "Медобори2006", 2014. 264 с.
5. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е. – сер. XVII ст. н.е.): навч.-метод. посіб. Одеса: Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
6. Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. 2-е вид. Київ: Ліра-К, 2017. 412 с.
7. Дейвіс Н. Європа: історія. Київ: Основа, 2020. 1464 с.
8. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім "Слово", 2011. 632 с.
9. Камінський А. Основи міжнародних відносин, Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 238 с.
10. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні відносини XX століття: Навчальний посібник, 3-є видання. Київ: ФАДА, ЛТД, 2008. 280 с.
11. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика / за ред. В. А. Манжолі. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
12. Скрипняк О. М. Історія міжнародних організацій: навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 226 с.
13. Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 140 с.
14. The Oxford Illustrated History of Modern Europe / Ed. by T. C. W. Blanning. New York, 1996. 362 p.
15. Асиметрія міжнародних відносин / за ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. Київ: Вид. дім "Стилос", 2005. 555 с.
16. Білорус О. Г. Глобальна інтеграція і тенденції кризової еволюції світу. Економічний часопис

– XXI. 2010. № 7/8. С. 3 – 9.

17. Галушко В. П. , Хуленбрук Гвідо Ван, Артиш В. А. та ін. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Київ: ЗАТ “Нічлава”, 2009. 348 [4] с.
18. Зовнішня політика України в умовах глобалізації: анотована історична хроніка міжнародних відносин (2004-2007): навчальний посібник / ред. В. В. Піскіжова. Київ.: Ін-т історії України НАН України, 2014. 394 с.
19. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2007. 366 с.
20. Мицик Л. М., Кузьменко Ю. В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007): навч. посібник. Київ: Академвидав, 2008. 544 с.
21. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / Кер. авт. колективу О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжоли. Київ: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. 606 с.
22. Муза Д. Е. Введение в глобалистику: учебное пособие. Донецк: ДонНТУ, 2010. 240 с.
23. Пермінов В. О. Посібник до вивчення дисципліни “Сучасні міжнародні відносини” : посібник. Дніпро, 2013. 40 с.
24. Суліма Є. М. Глобалістика: підручник. Київ: Вища школа, 2010. 544 с.
25. Україна в міжнародних відносинах: енциклопедичний словникдовідник. Вип. 5 / ред. М. М. Варварцев. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2014. 331 с.
26. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин. Львів: Новий Світ 2000, 2010. 360 с.
27. Шепелєв М. А. Теорія міжнародних відносин: підруч. Київ: Вища шк., 2004. 622 с.

Борчук С. М. доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії